

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра філософії, соціології та політології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 8 від «15» червня 2020 р.)

Ректор

А.А. Мазаракі

**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ /
HISTORY OF UKRAINIAN CULTURE**

**ПРОГРАМА/
COURSE SUMMARY**

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: Кравченко А. А., докт. філос. наук, проф.,
Кизименко І.О., канд. іст. наук, доц.

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії,
соціології та політології 14 квітня 2020 р., протокол № 14.

Рецензенти: Морозов А.Ю. докт. філос. наук, проф.,
Поживанов О.М., координатор громадської організації
«Фонд муніципальних реформ «Магдебурзьке право»

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ / HISTORY OF UKRAINIAN CULTURE

ПРОГРАМА/ COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Історія української культури» призначена для здобувачів освітнього ступеня «молодший бакалавр» денної форми навчання галузі знань 12 «Інформаційні технології» спеціальності 122 «Комп'ютерні науки».

Програма складається з таких розділів:

Мета, завдання та предмет дисципліни.

Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.

Результати вивчення дисципліни.

Зміст дисципліни.

Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Історія української культури» є формування системи знань про закономірності національного історико-культурного процесу і основні досягнення вітчизняної культури; засвоєння загальнолюдських та національних культурних цінностей та норм; закріпити базові знання про культурні традиції України, що дозволяє орієнтуватися у реаліях сучасної дійсності.

Завданням вивчення дисципліни «Історія української культури» є надання студентам ґрунтовних знань про багатовікову історію української культури, проаналізувати основні етапи її розвитку, розкрити специфіку мистецтва, визначити його роль у формуванні світової культури, ознайомити студентів з основними художніми стилями, напрямками і школами, які склалися у вітчизняному мистецтві, сприяти формуванню творчого підходу до використання отриманих знань, умінь і навичок у практичній роботі.

Предметом вивчення дисципліни є становлення та розвиток національної культури, конкретні культурні явища та процеси, культурні досягнення та цінності українського народу, її універсальність та самобутність в контексті світового культурного процесу.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

- теоретичні засади історії української культури;
- основні етапи розвитку української культури в контексті світового культурного процесу;
- основні культурні цінності та здобутки українського народу.
- застосовувати здобутки і цінності української культури для гармонійного розвитку особистості, визначення свого місця в сучасному культурному житті України;

- змістовно і послідовно аналізувати основні культурні епохи, їх історико-культурні та мистецькі пам'ятки, художню мову різних видів візуальних мистецтв.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Історія української культури» як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

Комп'ютерні науки (ОС молодший бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК7	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	1,2,5,7,10
ЗК9	Здатність зберігати та примножувати моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку інформаційних технологій, місця комп'ютерних наук у загальній системі знань про природу і суспільство та ролі у розвитку суспільства, техніки і технологій.	3,4,6,7,8,9

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Витоки української культури

Історія української культури як предмет, її основні категорії. Поняття і сутність культури. Українська культура як цілісна система. Методологічні засади розуміння національної культури, сутність поняття «національна культура».

Особливості української культури, її оригінальність. Складові української культури та її основні функції. Періодизація історії української культури. Історіографія української культури, особливості культурологічних концепцій українських вчених.

Феномен української ментальності: світоглядні універсалії української нації. Становлення культури в контексті становлення людини та суспільного способу життя. Українська культура в світовому контексті.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 2, 3, 19, 22, 29, 39.

Тема2. Культура на українських землях у найдавніші часи

Культура на теренах України на ранніх стадіях розвитку суспільства. Первісний синкретизм. Стоянки первісної людини в епоху раннього палеоліту, епохи мезоліту й неоліту та розширення сфери діяльності людини. Неолітична революція. Поява релігії як одного з проявів прадавньої культури. Побут, духовна культура та мистецтво первісного суспільства на території України. Археологічні знахідки, що засвідчують розвиток первісного мистецтва: музичні інструменти зі стоянки Молодово та Мізинської стоянки, наскальні малюнки Кам'яної Могили.

Трипільська культура як найвизначніша культура енеолітичної доби. Вплив на історико-культурний розвиток слов'ян кочових племен, що заселяли територію сучасної України. Мистецтво киммерійців. Культура і світогляд скіфів. Вплив скіфського елементу на слов'янську культуру. Культура сарматських племен.

Культура населення античних міст-держав Північного Причорномор'я.

Початок етногенезу слов'ян у II тис. до н.е. Майнове розшарування у слов'ян, зародження державного устрою, значення цих процесів для культурного розвитку суспільства. Характеристика ареалу культури східнослов'янських племен. Формування слов'янської міфології.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 19, 22, 29, 42.

Інтернет-ресурси: 3-6.

Тема 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства у контексті загальноєвропейського культурного розвитку (IX – XIVст.)

Історичні особливості розвитку культури IX-XIVст. на тернах України. Своєрідність світоглядної парадигми доби Київської Русі. Релігія і церква. Взаємозбагачення культур європейських народів через християнізацію. Феномен двовір'я. Язичницько-християнський синкретизм.

Мислителі Київської Русі: Іларіон, Феодосій Печерський, Кирило Туровський, Клим Смолятич. Перекладна та оригінальна Список рекомендованих джерел. Агіографічні твори. Літописання. Нестор-літописець та його «Повість минулих літ». «Руська правда» як пам'ятка правової культури Київської Русі.

Наукові знання. Книжна справа: написання та оформлення книжок, різновиди написання літер, орнаменти, книжкова мініатюра, зовнішнє оздоблення. Зародження і розвиток шкільної освіти. Бібліотеки Київської Русі.

Особливості давньоруської архітектури. Вплив візантійської архітектурної школи на руське храмове будівництво. Особливості оборонно-фортифікаційної архітектури. Будівництво фортець та міських укріплень. Характерні риси давньоруського храмобудування. Хрестово-купольний стиль давньоруської архітектури. Пам'ятки кам'яного храмового будівництва Київської Русі. Софія Київська як світоглядна ідея і художній шедевр.

Монументальне мистецтво. Заснування місцевих традицій іконопису. Фрески та мозаїки в оздобленні храмів. Прикладне мистецтво: церковне і народне. Ремесла та ювелірна справа. Житло та одяг.

Розвиток музичної творчості (Боян, Митуса). Види музичних інструментів (гуслі, лютні, труби, флейти, сопілки, піщалі, свиріль, гудок, смик, бубни, металеві тарілки). Церковна музика. «Кондакарна» та «знаменна» нотні системи.

Вплив культури Київської Русі на розвиток культур сусідніх країн. Культура неслов'янських народів: печенігів, хозар, половців.

Характеристика культурної та соціально-політичної ситуації у Галицькій і Волинській землях у XII – XIV ст. Тенденції зближення української культури із західноєвропейською.

Основні осередки культури в Галицько-Волинському князівстві. Володимир, Галич, Холм, Перемишль, Львів.

Формування Галицької, Волинської та Карпатської архітектурних шкіл та їх особливості. Архітектурні пам'ятки Галицько-Волинського князівства. Будівництво замків та фортець. Заснування Львова.

Живопис, книжкова мініатюра, іконопис Галицько-Волинської держави.

Значення культурних зв'язків Галицько-Волинського князівства з іншими руськими землями та західними державами.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 4, 12, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 38, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 4. Високе середньовіччя у розвитку української культури (XIV – перша пол. XVII ст.)

Специфіка соціально-політичної і культурної ситуації у литовсько-руську та польсько-литовську добу. Умови й стан розвитку культури. Взаємовплив литовської, польської та української культур на формування єдиного культурного простору.

Європейське Відродження та його вплив на українське культурне піднесення. Спадкоємність культури Київської Русі та творче осмислення нових цінностей західноєвропейського Ренесансу в українській культурі.

Виникнення і розвиток української мови. Мелетій Смотрицький і його «Грамматика славенская». Пересопницьке Євангеліє. Полемічна Список рекомендованих джерел.

Вплив Реформаційних та контрреформаційних рухів на розвиток української культури. Берестейська унія та розвиток церковного життя в Україні. Православні братства і їх роль у історико-культурному розвитку українського народу. Відновлення вищої православної ієрархії. Й. Борецький, П. Могила та їх внесок у відродження української православної культури.

Розвиток освіти. Братські школи. Єзуїтські колегіуми. Острозька академія. Утворення Києво-Могилянської академії.

Учені-українці, що працювали за кордоном: Юрій Дрогобич, Павло Процелер (Русин), Станіслав Оріховський-Роксолан.

Початок українського книгодрукування. Діяльність І. Федоровича в Україні. Львівська та Острозька друкарні, друкарня Києво-Печерського монастиря. Перші друковані підручники. Роль Костянтина Острозького у збереженні української національної культури.

Особливості української архітектури та будівництва. Романський та готичний архітектурні стилі і їх особливості в архітектурі України. Вплив Ренесансу на розвиток архітектури. Замкова культура. Пам'ятки оборонної архітектури України: Хотинська фортеця, Дубно, Свірж, Білгород-Дністровський замок, Ужгородський замок, Кременець та ін. Львів, як місто-зразок архітектурного мистецтва XVII ст.

Іконопис та монументальне малярство литовсько-польської доби. Зображення сімейних звичаїв та обрядів у живописі. Художні школи Львова та Києво-Печерського монастиря. Різьбярство. Скульптура. Музична культура.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 4, 11, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 38, 40, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 5. Українська культура доби бароко (друга пол. XVII – XVIII ст.)

Особливості розвитку культури другої половини XVII-XVIII ст. Негативний вплив на розвиток української культури поділу України між сусідніми державами. Розвиток демократичних тенденцій в українському суспільстві та культурі.

Козацтво як явище соціально-політичної історії та культури українського народу. Національна самобутність та особливості козацького барокового світогляду. Українська козацька старшина як меценат, замовник і творець художніх цінностей.

Філософська думка в Європі XVII – XVIII ст. та її рецепція в Україні. Розвиток філософських ідей Г. Сковороди, Ф. Прокоповича. Українська наука у XVII – XVIII ст. С. Яворський, Є. Мухін, Д. Самойлович, І. Фальковський, І. Галятовський, П. Симоновський, В. Рубан та ін.

Розвиток освіти в Україні в XVII – XVIII ст. Чернігівський, Харківський та Переяславський колегіуми. Києво-Могилянська академія. Негативний вплив освітніх реформ Петра I та Катерини II на розвиток української освіти. Виїзд представників інтелектуальної еліти з українських земель до Росії.

Українська барокова Список рекомендованих джерел. Поезія, публіцистично-богословські твори, літописна та історична проза. Літопис Самовидця. Праці Григорія Граб'янки, Самійла Величка, «Історія русів».

Загальноєвропейська культура бароко та її прояв в українському мистецтві. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво. Специфіка національного варіанта бароко в літературі, театрі й музиці.

Національна архітектурна школа. Європейське та петербурзьке бароко в архітектурі України. Характерні риси «козацького бароко» в архітектурі. Стил ь рококо в українському мистецтві. Відомі українські архітектори С. Ковнір. І. Григорович-Барський, Б. Меретин, І. Зарудний.

Еволюція образотворчого мистецтва. Становлення світського живопису та портрету. І. Руткович. Й. Кондзелевич.

Національна специфіка іконопису XVII-XVIII ст. Лаврська іконописна майстерня. Особливості портретного живопису. А. Лосенко, Д. Левицький, В. Боровиковський.

Барокова скульптура. Іван Пінзель.

Музичне життя Гетьманщини. Глухівська співоча школа. Світове визнання творчості А. Веделя, М. Березовського, Д. Бортнянського. Розвиток театального мистецтва. Шкільний та ярмарковий театр. Вертеп. Кобзарство.

Найвизначніші міста-музеї України: Львів, Кам'янець-Подільський, Жовква, Переяслав-Хмельницький, Мгар.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 4, 8, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 27, 37, 38, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 6. Культурні процеси доби становлення української модерної нації (XIX ст.)

Особливості розвитку української культури у XIX ст. Антиукраїнська асиміляційна політика Російської та Австрійської імперій на етнічній українській території.

Поширення ідей Просвітництва. Активізація національного життя. Національна ідея в суспільно-політичному русі України та її значення для розвитку української культури. Кирило-Мефодіївське братство, «Руська трійця», Громадівський рух. Місце Т. Шевченка у формуванні національної самоідентифікації та становленні української культури.

Становлення освітньої системи. Освітні реформи в Російській та Австрійській імперіях. Відкриття вищих навчальних закладів: Харківський, Київський та Новоросійський, Чернівецький університети, Оссолінеум (Львівський інститут Оссолінських). Київські політехнічний та комерційний інститути.

Розвиток науки. Видатні українські вчені: М. Бантиш-Каменський, М. Маркевич, М. Костомаров, М. Максимович, М. Остроградський, Т. Осиповський, О. Ляпунов, В. Каразін, С. Смаль-Стоцький, І. Пулюй, П. Житецький, О. Потебня, В. Караваєв, М. Пирогов, І. Мечников, М. Гамалія та ін.

Нова українська література . Іван Котляревський та його «Енеїда». Золота палітра українського письменства: Т. Шевченко, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка, П. Куліш, Марко Вовчок, Панас Мирний, І. Нечуй-Левицький, П. Грабовський, Леся Українка, І. Франко, Ю. Федькович, О. Кобилянська та ін.

Класицизм в архітектурі XIX ст. Видатні архітектурні пам'ятки, збудовані за проектами архітекторів В. Беретті, А. Меленського, Є. Васильєва, А. Захарова. Перевага еkleктизму в українській архітектурі другої половини XIX ст. Ампір. Видатні архітектурні пам'ятки: будинки міської думи та оперного театру, Політехнічний інститут, Володимирський собор у Києві, оперні театри в Одесі та Львові, Харківське комерційне училище, будинок резиденції митрополитів Буковини у Чернівцях. Садово-паркове мистецтво.

Національна модель романтизму в українській культурі та перехід до становлення української реалістичної художньої школи в малярських творах Т. Шевченка, К. Павлова, В. Тропініна, С. Васильківського, К. Трутовського, М. Пимоненка, К. Костанді, М. Мурашка, І. Труша. Рисувальна школа Мурашка.

Скульптура. Пам'ятники князю Володимиру та Богдану Хмельницькому у Києві. Л. Позен.

Театральне життя. Становлення українського професійного театру. Корифеї українського театального мистецтва М. Кропивницький, М. Старицький, І. Карпенко-Карий, М. Садівський, П. Саксаганський, М. Заньковецька.

Формування національної композиторської школи. С. Гулак-Артемівський та перша українська опера «Запорожець за Дунаєм». Творчий доробок П. Сокальського, М. Леонтовича. М. Лисенко – основоположник української класичної музики. Західноукраїнські композитори М. Вербицький, А. Вахнянин, С. Воробкевич, С. Людкевич.

Ярмарки в історії та культурі українського народу. Сорочинський ярмарок, Контрактовий ярмарок. Формування культури українського підприємництва, підприємці-меценати.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 4, 11, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 38, 40, 43, 44.
Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 7. Модерні культурні явища (1890-1921 рр.)

Особливості розвитку української культури 1890-1921 рр. Національно-духовне відродження та поживлення культурного життя в Україні в період української революції.

«Криза мистецтва» наприкінці XIX ст. Соціокультурні чинники формування українського модерну. Модерн як уособлення єдності виразності у всіх видах мистецтва. Основні модерні течії в мистецтві: декаданс, символізм, експресіонізм, імпресіонізм, фовізм, кубізм, футуризм, абстракціонізм, дадаїзм, сюрреалізм та ін.

Освітній, науковий і технічний рівень в Україні на початку новітньої доби. Відкриття українських шкіл та університетів. Нові технічні відкриття: трамвай, радіо, телефон, кінематограф, авіація.

Створення та діяльність Національної академії наук. Видатні вчені: М. Грушевський, В. Антонович, С. Єфремов, В. Вернадський, А. Писаржевський, О. Палладін, Є. Патон, А. Кримський, Д. Багалій, Г. Проскура, та ін.

Неоромантична, гуманістична концепція особистості в українській літературі. Леся Українка. Революційно-демократичний напрям у літературі. О. Олесь, В. Винниченко, М. Коцюбинський, В. Стефаник та ін. Літературні течії: романтизм, неокласицизм, символізм, панфутуризм.

Творчі здобутки корифеїв українського театру. Український національний театр, Український театр драми та опери, «Молодий театр» Леся Курбаса.

Музичне і хорове мистецтво та їх, кращі представники. Український національний хор під диригуванням К. Стеценка, Державний симфонічний оркестр, мандрівна капела «Думка». Творчість оперної співачки Соломії Крушельницької.

Архітектура модерну в творчості В. Городецького. Видатні архітектори В. Ніколаєв, П. Альошин, О. Кобелев.

Український авангард у творчості К. Малевича, Д. Бурлюка, О. Богомазова та О. Екстер. Розмаїття авангардних течій в українському образотворчому мистецтві: супрематизм, футуризм та кубофутуризм у творчості вітчизняних митців. Фундатори Української академії мистецтв та їх внесок у розвиток художньої культури.

Роль українців у розвитку світових тенденцій авангардного мистецтва. Скульптура на початку XX ст. О. Архипенко, І. Кавалерідзе, М. Паращук.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 4, 11, 19, 20, 22, 23, 31, 32, 36, 38, 41, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 8. Особливості національно-культурного розвитку українських земель у 1920-1945-х рр. XX ст.

Національно-культурне відродження 1920-х рр. Політика більшовиків у царині культури. «Українізація» та її суть. Соціально-культурні мотиви «українізації».

Полонізація української культури на західноукраїнських землях. Таємний український університет у Львові (1921-1925). Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові – головний осередок української культури Галичини.

Розвиток науки. Всеукраїнська Академія наук. М. Василенко, В. Липський, С. Єфремов. Видатні українські науковці Д. Заболотний, О. Богомолець, І. Курчатова, Є. Патон, М. Боголюбов, Ю. Кондратюк, О. Палладін. Сталінські репресії в науці.

Формування нових засад у літературі. Літературна дискусія 1925-1928 рр. М. Хвильовий. Творчість О. Досвітнього, М. Драй-Хмари, М. Куліша, М. Зерова, Г. Косинки, В. Сосюри, М. Рильського, П. Тичини, В. Ялового, Ю. Яновського та ін. Літературно-художні об'єднання «Гарт», «Ланка», «ВАПЛІТЕ».

Продовження традицій авангардизму в художній культурі. М. Бойчук та його школа. Заснування Спілки художників України, Асоціації художників Червоної України. Творчий доробок І. Їжакевича, Ф. Кричевського, К. Трохименка, В. Касіяна та ін.

Новаторство театру «Березіль». Лесь Курбас. Розвиток українського театру. Н. Ужвій, О. Сердюк, А. Бучма, О. Борисоглібська та ін.

Кінематограф. Відкриття Одеської та Київської кіностудій. Творчість О. Довженка, І. Кавалерідзе, І. Савченка.

Архітектура радянського періоду. Конструктивізм та «Сталінський ампір».

Музичне життя України першої половини XX ст. Композитори Г. Вірвонка, П. Козицький, А. Ревуцький. Національні театри опери та балету в Харкові, Києві, Одесі. Відкриття Київської, Харківської та Одеської консерваторій. Оголошення кобзи та бандури «класововорожими» інструментами. Музичний авангард Б. Лятошинського.

Запровадження методу «соціалістичного реалізму» в мистецтві. Початок нищення української інтелігенції та звинувачення в націоналізмі. «Розстріляне відродження». Національна культура в умовах панування «соціалістичного реалізму».

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 4, 11, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 9. Культура України у другій половині 40-х – 80-х рр. XX ст.

Післявоєнна відбудова матеріальної бази культури. Ідеологізація культурного життя.

Науково-технічна революція й наука в Україні. Розвиток кібернетики. Поява електронно-обчислювальної техніки. В. Глушков. Київське авіаційне конструкторське бюро. О. Антонов. Стан суспільних наук. Розгром генетики в Україні.

Розвиток літератури. Творчість В. Сосюри, М. Стельмаха, О. Гончара, Г. Тютюнника, А. Малишка, Л. Первомайського, П. Загребельного та ін.

Початок десталінізації та поживлення літературно-мистецького життя. Клуби творчої молоді. «Відлига» в українській літературі. «Шістдесятники». Творчість письменників молодого покоління. В. Симоненко, Л. Костенко, В. Стус, М. Вінграновський, Є. Гуцало. Зародження дисидентського руху в Україні. «Самвидав».

Живопис. М. Дерегус, К. Трохименко, О. Шовкуненко; Т. Яблонська, М. Глущенко. Майстри народного декоративного живопису, представники «наївного мистецтва» К. Білокур, М. Приймаченко, В. Павленко.

Прояви нової образності архітектури 1960-80-х рр., використання сучасних індустріальних конструкцій та прогресивних будівельних матеріалів. Будівництво Палацу Спорту в Києві, Палацу «Україна».

Театральне мистецтво: А. Роговцева, Б. Ступка, К. Степанков. Видатні оперні співаки: Д. Гнатюк, А. Солов'яненко, Є. Мірошніченко, А. Мокренко, М. Кондратюк, Д. Петриненко.

Музична школа імені Петра Столярського в Одесі. Давид Ойстрах - видатний скрипаль, диригент та педагог. А. Кос-Анатольський – феномен української камерно-вокальної музики. «Піаніст XX століття» С. Ріхтер – перший український піаніст удостоєний премії «Греммі».

Українська естрада. Музично-пісенна творчість композитора В. Івасюка, ансамблів «Смерічка», «Червона рута», співаків С. Ротару, В. Зінкевича, Н. Яремчука. Українське народне мистецтво: ансамбль танцю імені П. Вірського, український народний хор імені Г. Верьовки, Ніна Матвієнко, тріо «Мареничі».

Кіномистецтво. Відомі українські кінострічки «Третій удар» І. Савченка, «Тіні забутих предків» С. Параджанова, «Сон» В. Денисенка, «Білий птах з чорною ознакою» Ю. Іллєнка. Актор і режисер Леонід Биков. Творчість К. Муратової.

Культурне життя української діаспори. Творчі особистості українського походження за кордоном: Серж Лифар, Володимир Горовиць, Квітка Цісик, ЄндіУорхол та ін.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 22, 24, 28, 33, 35, 36, 38, 43, 44.

Тема 10. Культурні трансформації в незалежній Україні

Зміна культурної парадигми в умовах формування незалежної української держави. Постмодернізм як явище культури українського постіндустріального суспільства кінця XX – XXI століття. Характеристика сучасних проявів постмодерного мистецтва: перформанс, хепінінг, флешмоб, боді-арт, ленд-арт, стріт-арт, графіті, інсталяція, мурали.

Українська традиційна та сучасна культура у світі. Процес відновлення української культурної самоідентифікації та національної свідомості. Особливості «масової культури» та молодіжні субкультури в Україні.

Постмодернізм в українській літературі. Письменники, які відкривають світу українську літературу: Марія Матіос, Андрій Курков, Сергій Жадан, Юрій Андрухович, Юрій Винничук, Ірена Карпа.

Протистояння та симбіоз масової та елітарної культури в сучасному українському живописі. Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури України. Відомі українські художники Анатолій Криволап, Василь Цаголов, Олександр Гнилицький, Юрій Сенченко, Арсен Савадов, Ілля Чічкан, Оксана Мась, Євгенія Гапчинська.

Українські художники, що представляють свої роботи у штаб-квартирі ООН: Віктор Сидоренко, Олег Тістол, Микола Маценко та Валентин Попов.

Стилістичні напрями у творчості Івана Марчука та його фірмовий стиль «пльотанізм».

Представники сучасного українського мистецтва на міжнародному арт-ринку. Відомі українці сучасності в світі. Марія Башкірцева та Софія Левицька – українки, чий талант скорив Париж. Феномен українського художника-примітивіста Никифора Дровняка та його світове визнання.

Фотохудожники Борис Михайлов, Сергій Братков. Монументальне мистецтво сучасності. Мурали.

Українська скульптура. Олег Пінчук, Богдан Мазур, Ганна Кисельова. Хай-тек в інтер'єрі та архітектурі України. Найвідоміші українські хмарочоси.

Музична творчість в сучасній Україні. Жанрово-стильові новації у творчості сучасних українських композиторів. Національна філармонія України. Консерваторії (музичні академії) в Києві, Харкові, Одесі. Сучасна академічна музика. Популярна музика на фестивалях «Червона рута», «Таврійські ігри», «Чайка». Музичний конкурс «Eurovision» в Україні. Популярні українські гурти та виконавці.

Сучасне українське кіно. Odessa International Film Festival – «східноєвропейські Канни». Київський міжнародний кінофестиваль «Молодість» Медіа-арт, шоу та музичні фестивалі. Українські телесеріали.

Перспективи збереження і розвитку національної, української культурної ідентичності в умовах глобалізації. Туризм і об'єкти світової спадщини в Україні.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5 .

Додатковий: 1, 3, 4, 6, 7, 11, 15, 16, 18, 22, 24,36.

Інтернет-ресурси: 1-2, 4-6.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. *Береговий, С. І. Українська культура у європейському та світовому вимірі: навч.-метод. посіб. Київ : НУХТ, 2012.**
2. *Закович М. Українська та зарубіжна культура. Київ:Знання, 2018.584 с.*
3. *Історія української культури: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю.І. Кулагін, Ю.Г. Бадах, Н.А. Латигіна та ін. Київ: КНТЕУ, 2013. 628 с.*
4. *Історія української культури: у 5 т. Т.1.-Т.5. Київ: Наукова думка, 2001-2013.*
5. *Павлова О.Ю. Історія української культури: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 339 с.*

Додатковий:

1. *Корінний, М. М. Короткий енциклопедичний словник з культури. Київ : Україна, 2003. 384с.*
2. *Удод, О. Взаємодія елементів культури та їх вплив на формування цивілізації. Київ:Вища школа 2014. № 2 (116). С. 17-24.*
3. *Попович, М. В. Нарис історії культури України: Підручник. Київ : АртЕк, 1999. 728 с.*
4. *100 найвідоміших шедеврів України . Київ : Автограф, 2004. 496 с.*
5. *Авер'янова Н. Мистецька еліта України: Алла Горська в когорті шістдесятників. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2014. С. 57-59.*
6. *Бойко А.М. Джамоала як представник співочої культури сучасної України. Культура України : Харківська державна академія культури. Харків, 2016. С. 107-116.*
7. *Боринштейн Є.Р. Постмодернізм як ціннісне підґрунтя духовної культури української молоді. // Перспективи : соціально-політичний журнал. Одеса, 2015. № 2 (64). С. 25-31.*
8. *Волкова М.В. Козак Мамай. Мистецько-етнографічні праці. Харків: Факт, 2008. 512с.*

9. Герман Л. Искусство украинских шестидесятников . Київ: Основи, 2015. 384 с.
10. Гонтова Л.В. Українське мистецтво другої половини ХХ ст. Київ, 2005. 112 с.
11. Горбачов Д. Шедеври українського живопису. Київ: Мистецтво, 2008. 608с.
12. Горовий А.В. Перший іконописець Київської Русі – Аліпій. Київ: Наш час, 2008. 140 с.
13. Гринишина М. Театр української драматургії: Сучасна та класична українська п'єса на сценах театрів у 1930-х роках . Київ, 2006. 283 с.
14. Ємець Т. Постанови модерної нації у ХІХ ст. у контексті цивілізаційного вибору українства. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2014. С. 40-43.
15. Задорожний В. Курс історії української культури (ІХ – початок ХХІ ст.). Ужгород: Гражда, 2009. 429 с.
16. Закордонні українці: навчально-методичний посібник для слухачів системи післядипломної освіти з курсу «Історія української культури». Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. 121 с.
17. Захарчук-Чугай Р.В. Українське народне декоративне мистецтво: навчальний посібник Київ: Знання, 2012. 342 с.
18. Зубавіна І. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України . Київ: ФЕНІКС, 2007. 296 с.
19. Ісаєвич Я. Україна давня і нова: народ, релігія, культура. Львів, 1996. 336 с.
20. Історія української ікони Х – ХХ століть. Київ: Либідь, 2008. 440 с.
21. Історія української літератури: в 12 т. Т.1.-Т.4. Київ: Наукова думка, 2014.
22. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір : наукове видання. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАНУ, 2015. 496 с.
23. Коломієць Р.Г. Традиції, канони і новації українського театру: початок ХІХ – початок ХХ ст. Книга І. Київ: Інтертехнологія, 2008. 136 с.
24. Кривавич Д. Українське мистецтво. Львів: Видавництво «Світ», 2004. 267 с.
25. Кудінова А. Дослідження українських ярмарків ХІХ – початку ХХІ ст. Етнічна історія народів Європи : збірник наукових праць. КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2014. Вип. 42. С. 95-99.
26. Мацюк О. Замки і фортеці західної України. Львів, «Центр Європи», 2005. 219 с.
27. Наливайко Д. Українське бароко. Харків: Акта, 2004. Т.1.636 с. Т.2.412с.

28. Сидоренко В. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ: Інтертехнологія, 2006. 656 с.
29. Ничкало С.А. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. Київ: Либідь, 1999. 208 с.
30. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. Київ, 2001. 444 с.
31. Павличко С.Д. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ: Либідь, 1999. 447 с.
32. Протас М. Українська скульптура ХХ століття. Київ, 2006. 278 с.
33. Роготченко О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ: ФЕНІКС, 2007. 608 с.
34. Романенко Г. Еволюція художніх і літературних об'єднань України: історико-культурологічний вимір: монографія. Київ: Ін-т культурології Академії мистецтв України, 2008. 208 с.
35. Рубан-Кравченко В.В. Кричевський і українська художня культура ХХ століття: Трилогія. Київ: Криниця, 2004. 703 с.
36. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ-ХХІ століть. Київ, 2008. 188 с.
37. Сіткарьова О. Архітектурний ансамбль Києво-Печерської лаври та її історичного оточення за доби гетьмана І. С. Мазепи. Київ, 2005. 196 с.
38. Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття. К., 2012. 472 с.
39. Українське мистецтво в полікультурному просторі: навчальний посібник. Київ: Ексоб, 2000. 270 с.
40. Український портрет XVI – XVIII ст. Київ: Артанія Нова, Хмельницький: Галерея, 2006. 352 с.
41. Українські авангардисти як теоретики і публіцисти: збірник статей. Київ: Тріумф, 2005.
42. Уманцев Ф. Мистецтво давньої України. Київ, 2012. 324 с.
43. Художники України: Енциклопедичний довідник. Київ, 2006. 640 с.
44. Художня культура України. Навчальний посібник. К.: Вища Школа, 2006. 240с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://academia.gov.ua> – Національна академія мистецтв України.
2. www.etnolog.org.ua – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.
3. <http://izbornyk.org.ua> – першоджерела та інтерпретації української культури.

4. <http://k-ua.net> – «Історія української культури: відомі люди, побут, традиції...»
5. <http://www.nbuv.gov.ua>- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
6. www.history.org.ua - Інститут історії України НАН України.

**Курсивом визначено джерела та літературу, яка наявна в бібліотеці КНТЕУ.*